

EHDOTUS MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI POROVAHINKOLAUTAKUNNAN MAKSULLISISTA SUORITTEISTA VUOSINA 2025 JA 2026**PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi maa- ja metsätalousministeriön asetus porovahinkolautakunnan maksullisista suoritteista vuosina 2025 ja 2026. Esitetään, että hakemusmaksua korotetaan 250 eurosta 270 euroon ja hakemuksen peruuttamisesta aiheutuvaa maksua korotetaan 100 eurosta 110 euroon.

Asetus on tarkoitus antaa kahden vuoden määräajaksi siten, että sen ehdotetaan tulevan voimaan 1. tammikuuta 2025 ja olevan voimassa 31. joulukuuta 2026 asti.

PERUSTELUT**1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuus**

Poronhoitolakia (848/1990) muutettiin lailla 1135/2020 siten, että poronhoitoaluetta varten luotiin riippumaton asiantuntijaelin, porovahinkolautakunta. Lautakunnan tehtävänä on pyynnöstä antaa lausuntoja siitä, mikä on paliskunnan poronhoitolaissa tarkoitettu aitaamisvelvollisuus, ovatko porot aiheuttaneet poronhoitolaissa tarkoitettua korvattavaa vahinkoa, mikä on vahingon suuruus sekä mikä on porojen käypä arvo tietyissä laissa säädettyissä etuosto-oikeuden käyttötilanteissa. Porovahinkolautakunnalle kuuluu myös sovittelu edellä mainittuja seikkoja koskevilla riita-asioissa.

Ehdotettu maa- ja metsätalousministeriön asetus porovahinkolautakunnan maksullisista suoritteista vuosina 2025 ja 2026 säädettäisiin valtion maksuperustelain 8 §:n (150/1992) ja poronhoitolain 38 §:n 2 momentin nojalla.

Maksuperustelain 8 §:n mukaan siitä, mistä päätöksestä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella ja mitkä hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein, säädetään asetuksella. Asetuksella säädetään myös maksuperustelain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kiinteistä maksuista sekä mistä päätöksestä, millä 6 §:n 3 tai 4 momentissa sanotulla perusteella ja miten maksun suuruus voidaan määrätä päätöksen omakustannusarvosta poiketen. Maksuperustelain 6 §:n 3 momentin mukaan ministeriö päättää näistä asioista.

Poronhoitolain 38 §:n mukaan porovahinkolautakunnan lausunnoista sekä käsittelystä, joka on päättynyt lausuntopyynnön peruuttamiseen muun syyn kuin saavutetun sovinnon vuoksi, peritään maksu asian vireille panneelta. Sovittelumenettelystä sekä ilman sovittelua sovintoon päättyneestä lausuntoasian käsittelystä peritään maksu, joka

jakautuu osapuolten kesken tasan. Pykälän 2 momentin mukaan maksuista säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maksuihin sovellettaisiin, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään, mutta maksut voitaisiin määrätä omakustannusarvoa alemmiksi.

2 Nykytila

Porovahinkolautakunnan maksullisista suoritteista vuosina 2023 ja 2024 perittävistä maksuista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1215/2022) 1 §:n mukaan porovahinkolautakunnan lausunnoista sekä lautakunnan järjestämästä sovittelumenettelystä peritään maksuna 250 euroa. Sama maksu peritään käsittelystä, joka on päättynyt lausuntopyynnön peruuttamiseen saavutetun sovinnon tai muun syyn vuoksi, jos asiassa on järjestetty katselmus. Jos porovahinkolautakunnan käsittely on päättynyt lausuntopyynnön peruuttamiseen eikä asiassa ole järjestetty katselmusta, käsittelymaksuna peritään 100 euroa.

Saman asetuksen 2 §:n mukaan tietyistä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 34 §:ssä tarkoitetuista suoritteista kuten kopioista perittävistä maksuista päättää porovahinkolautakunta. Asetus on voimassa 31 päivään joulukuuta 2024.

3 Porovahinkolautakunnan toiminnan tulot ja kustannukset vuosina 2022–2026

Porovahinkolautakunnan kustannusrakenne

Porovahinkolautakunnan kustannukset muodostuvat useista eri osa-alueista, joista merkittävimmät ovat lautakunnan jäsenten palkkiot, matkakorvaukset sekä tarvittavien koulutusten kustannukset. Lisäksi yleiskustannuksiin sisältyvät Ruokaviraston palveluksessa olevan lautakunnan sihteerin työtehtävät, jotka kattavat muun muassa asioiden vireillepanon, asiakirjahallinnan, taloudenhoidon ja koulutusjärjestelyt. Ruokavirastolle koituu myös kuluja tukipalveluista, kuten viestinnästä, verkkosivujen ylläpidosta sekä yhteyksien järjestämisestä.

Porovahinkolautakunnan tulot ja kustannusvastaavuus vuosina 2022–2026

Vuodesta 2021 alkaen Ruokaviraston toimintamomentilta (30.20.01) on osoitettu varoja porovahinkolautakunnan kustannusten kattamiseen. Momentille kirjautuvat myös tulot, jotka syntyvät porovahinkolautakunnan maksullisista suoritteista annetun asetuksen mukaisista suoritteista.

Taulukossa 1 esitetään Ruokaviraston laatima porovahinkolautakunnan tuottojen ja kokonaiskustannusten toteuma vuosilta 2022 ja 2023 sekä ennusteet vuosille 2024–2026.

Vuosina 2022 ja 2023 porovahinkolautakunta käsitteli yhteensä 15 tapausta, joista 8 tapausta käsiteltiin vuonna 2022 ja 7 tapausta vuonna 2023.

Vuonna 2024 porovahinkolautakunta on tähän mennessä käsitellyt yhteensä 9 tapausta, joiden odotetaan tuottavan noin 2 250 euroa tuloja. Tämä summa perustuu arvioon, jonka porovahinkolautakunta on tehnyt kuluvan vuoden tapauksiin perustuen. Porovahinkolautakunnan menot puolestaan on arvioitu nousevan noin 30 000 euroon, mikä sisältää muun muassa lautakunnan jäsenten palkkiot, matkakulut, sekä muut toiminnan ylläpitoon liittyvät kustannukset. Kun otetaan huomioon sekä arvioidut tulot että menot, kustannusvastaavuuden odotetaan olevan noin 7,5 %, mikä osoittaa hienoista parannusta verrattuna edeltäviin vuosiin.

Vuosien 2025–2026 aikana ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia tuloissa tai kustannuksissa.

	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Toteuma 1-6/2024	Arvio 2024	Arvio 2025	Arvio 2026
TUOTOT						
- maksullisen toiminnan myyntituotot	750	2 250	500	2 250	2 250	2 250
- maksullisen toiminnan muut tuotot	316	645	65	130	130	130
tuotot yhteensä	1 066	2 895	565	2 380	2 380	2 380
KOKONAISKUSTANNUKSET						
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	10 150	625	208	400	400	400
- henkilökustannukset	28 017	27 127	15 213	30 000	30 000	30 000
- vuokrat	2 737	1 504	901	2 000	2 000	2 000
- palvelujen ostot	6 457	1 083	238	500	500	500
- muut erilliskustannukset	6 039	3 654	747	1 500	1 500	1 500
- ELY- keskusten kustannukset	0	0	0	0	0	0
erilliskustannukset yhteensä	53 400	33 993	17 308	34 400	34 400	34 400
- tukitoimintojen kustannukset	10 815	11 994	6 282	12 000	12 000	12 000
- poistot	134	173	79	200	200	200
- korot	0	94	0	100	100	100
- muut yhteiskustannukset	0	0	0	0	0	0
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	10 948	12 260	6 361	12 300	12 300	12 300
Kokonaiskustannukset yhteensä	64 348	46 253	23 668	46 700	46 700	46 700
KUSTANNUSVASTAAVUUS	2 %	6 %	2 %	5 %	5 %	5 %
(TUOTOT-KUSTANNUKSET)	-63 282	-43 358	-23 103	-44 320	-44 320	-44 320
Käytetty MPL 7.1 §:n mukainen hintatuki	0	0	0	0	0	0
KUSTANNUSVASTAAVUUS HINTATUEN JÄLKEEN	2 %	6 %	2 %	5 %	5 %	5 %
Käytettävissä ollut MPL 7.1 §:n mukainen hintatuki	0	0	0	0	0	0

1) Ruokaviraston laatima porovahinkolautakunnan tuottojen ja kokonaiskustannusten toteuma vuosilta 2022 ja 2023 sekä ennusteet vuosille 2024–2026. Laskelmassa ei ole huomioitu viraston kehukseen saatua pysyvää 100 000 euron määräraha porovahinkolautakunnan toimintaan vuodesta 2021 lähtien.

4 Ehdotus

Ehdotettu asetus vastaa pääosin aiempaa asetusta, mutta siihen esitetään korotuksia porovahinkolautakunnan lausuntojen ja sovittelumenettelyjen käsittelymaksuihin. Lisäksi ehdotetaan, että asetuksen johtolausetta täsmennettäisiin lisäämällä siihen viittaus myös poronhoitolain 38 §:n 2 momenttiin. Asetuksen 1 §:ään esitetään täsmennystä, jotta siitä käy selkeästi ilmi, että kyse on julkisoikeudellisesta suoritteesta, josta peritään omakustannusarvoa alempi maksu. Lisäksi ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2026 asti.

Ehdotetuissa maksuissa on kyse valtion maksuperustelaissa tarkoitetuista julkisoikeudellisista suoritteista, joista poronhoitolain 38 §:n 2 momentin mahdollistamalla tavalla peritään

omakustannusarvoa alempi maksu. Hinnanalennukset ovat perusteltuja lautakunnan perustamiseen liittyvien yhteiskunnallisten tavoitteiden turvaamiseksi. Näiden tavoitteiden taustalla on pyrkimys vähentää poronhoitoalueella esiintyviä ristiriitoja ja vastakkainasetteluja poronmistajien sekä maanomistajien ja -haltijoiden, kuten viljelijöiden, välillä. Tavoitteena on ollut luoda menettely, jonka avulla porojen aiheuttamia vahinkoja ja aitaamista voidaan arvioida asiantuntevasti ja kohtuullisin kustannuksin, kuullen molempia osapuolia. Tämä menettely edistää sovintoratkaisujen löytymistä osapuolten kesken.

Poronhoitolain muutosesitystä koskevassa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä MmVM 10/2020 vp todetaan (s. 3): ”Valiokunta korostaa, että on sekä vahinkoa kärsineiden, että korvausvelvollisen etu, että vahinkoja voidaan arvioida matalan kynnyksen menettelyssä ja korvauksista voidaan sopia ilman oikeudenkäyntejä. Valiokunta edellyttääkin, että porovahinkolautakunnan käsittelymaksujen tulee olla kohtuullisia suhteessa arvioinnin kohteena olevan vahingon määrään ja tuomioistuinmaksuihin, jotta maksu ei muodostu esteeksi lausunnon pyytämiseksi lautakunnalta.”

Porovahinkolautakunnassa perittävää käsittelymaksua on lautakunnan perustamisesta lähtien arvioitu suhteessa käräjäoikeuden maksuihin. Koska käräjäoikeuden hakemusmaksua korotettiin vuonna 2022 aiemmasta 250 eurosta 270 euroon, myös porovahinkolautakunnan maksun korottamista esitetään vastaavan kehityksen mukaisesti. Tämä korotus pyrki varmistamaan, että lautakunnan maksut pysyvät ajan tasalla ja vastaavat paremmin käsittelykustannuksia. Ehdotetaan, että porovahinkolautakunnan suoritemaksut korotetaan vuosina 2025 ja 2026 vastaamaan käräjäoikeuden hakemusmaksun määrää, joka on 270 euroa. Korotetut maksut koskisivat annettuja lausuntoja, järjestettyä sovittelua sekä lausuntopyynnön peruuttamiseen päätyneitä käsittelyjä silloin, kun katselmus on pidetty.

Jos hakemus peruutetaan ennen katselmuksen suorittamista, ehdotetaan, että peruutetun hakemuksen maksu korotetaan 100 eurosta 110 euroon. Tämä korotus ottaa huomioon valmisteluun liittyviä kustannuksia, vaikka katselmusta ei ole vielä pidetty.

5 Asian valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Siitä on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, Ruokavirasto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, MTK- Pohjois-Suomi, MTK-Lappi ja Paliskuntain yhdistys.

Lausunnon antoivat (täydentyy myöhemmin)

6 Asetuksen voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2026 asti.